

5. Zhuk V. P. (2015). *Formuvannia korporatyvnoi kultury v Ukraini [Formation of corporate culture in Ukraine]. Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia: Seriia «Upravlinnia», 3-4. 56-62 [in Ukr.]*.
6. Ofitsiinyisait TEDIS Ukraine [Official site of TEDIS Ukraine]. URL : <http://tedis-ukraine.com.ua> [in Ukr.]
7. Ofitsiinyisait Kondyterskoi korporatsii «Roshen» [Official site of Roshen confectionery corporation]. URL : <https://www.roshen.com/> [in Ukr.]
8. *Po zrelo m razmyshlenii. Chem opasna stavka na molodye kadry (2018) [By mature thinking. What is the risk of betting on young people]. Avtor Ylia Nosirev. Hazeta «Svoedelo», 8 fevralia. URL : <https://www.rbc.ru/newspaper> [in Rus.]*
9. Skobtsev A. *Korporativnaya kul'tura: sovremennaya filosofiya uspeshnogo biznesa. Kakovaeerol' v dostizhenii uspekha kompanii (2018). [Corporate Culture: Contemporary Philosophy of Successful Business. What is its role in achieving the company's success]. URL : <http://forbes.net.ua/opinions> [in Ukr.]*
10. Khymych I. H. (2015). *Formuvannia korporatyvnoi kultury pidpriemstva v suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Formation of corporate culture in modern economic conditions]. Suchasni sotsialno-ekonomichni problem teorii ta praktyky rozvytku ekonomichnykh system, 31. 105-116 [in Ukr.]*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Демуз Інна Олександрівна, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри документознавства
e-mail: demuz_inna@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5936-2386>

Зленко Алла Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства
e-mail: zlenko.am@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5586-3984>

Ісайкіна Олена Дмитрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства
e-mail: isaykina.od@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6370-7546>

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Демуз Інна Александровна, доктор исторических наук, доцент, заведующая кафедрой документоведения
e-mail: demuz_inna@ukr.net

Зленко Алла Николаевна, кандидат исторических наук, доцент кафедры документоведения
e-mail: zlenko.am@ukr.net

Исайкина Елена Дмитриевна, кандидат исторических наук, доцент кафедры документоведения
e-mail: isaykina.od@ukr.net

ГБУЗ «Переяслав- ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина, 08401

DATA ON AUTHOR

Demuz Inna, Doctor of Historical Sciences, the Head of Document Science Department
e-mail: demuz_inna@ukr.net

Zlenko Alla, candidate of historical sciences, associate professor of scientific discipline of documentation
e-mail: zlenko.am@ukr.net

Isaikina Olena, candidate of historical sciences, associate professor of scientific discipline of documentation
e-mail: isaykina.od@ukr.net

Pereyaslav-Khmenytsky Hryhoriy Skovoroda Pedagogical University
30, Sukhomlynsky Str., Pereyaslav-Khmelnitsky, Kyiv region, Ukraine, 08401

УДК 327; 379.8

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-40-85-96>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ВАЖЕЛІ АКТИВІЗАЦІЇ СПІВРОБІТНИТВА КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ, КУРОРТІВ ТА ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Захарін С. В.
Лі Інін
Смірнов Є. В.

Актуальність теми дослідження. Потенціал міжнародного співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства використовується недостатньо. Зокрема, за оцінкою експертів, обсяги взаємних туристичних

відвідувань, не дивлячись на їхню позитивну динаміку, є доволі незначними. Відтак, дослідження організаційно-економічних механізмів стимулювання співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму і курортів представляє значний науковий та прикладний інтерес.

Постановка проблеми. Потенційні споживачі туристичних послуг обох країн відзначають слабку поінформованість про туристичні продукти та можливості подорожувань до країни-партнера. Даються взнаки візові обмеження, які є об'єктивним фактором, що стримує міжнародний туризм. Україна недостатньо ефективно використовує потенціал співробітництва в частині використання досвіду Китайської Народної Республіки у сфері розбудови та модернізації туристичної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми українсько-китайського співробітництва за різними напрямками, у тому числі у сфері туризму, курортів та готельного господарства, досліджують українські науковці А. Антонішин, А. Гончарук, В. Поворозник, В. Перебийніс, Є. Ярошенко, а також іноземні науковці М. Качмарські, І. Лі, Л. Зуокуї та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проблеми активізації міжнародного співробітництва між КНР та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства мають бути осмислені з новітніх позицій, зважаючи на сучасні виклики глобального розвитку та складну політичну і економічну ситуацію в Україні.

Постановка завдання, мети дослідження. Метою (ключовим завданням) даного дослідження є розробка концептуальних пропозицій, спрямованих на удосконалення наявних та створення новітніх механізмів та важелів активізації співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму і курортів.

Метод або методологія проведення дослідження. При виконанні дослідження використовувалися загальнонаукові (аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналітичне групування тощо) та спеціальні (абстрагування, економічні зіставлення, статистичні тощо) методи та прийоми пізнання економічних явищ і процесів.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Основним напрямом організації міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є нормативно-правова регламентація відповідних форм та інструментів співробітництва. Україна в односторонньому порядку ухвалила рішення про суттєве полегшення візових обмежень для громадян КНР. Протягом 2013-2017 рр. (за виключенням 2014 р.) кількість китайських громадян, які в'їхали в Україну, збільшувалися. У 2015, 2016 та 2017 рр. збільшувалися не лише кількість китайських громадян, які в'їхали в Україну, але й також обсяги приросту. Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством України з туризму та курортів та Національною туристичною адміністрацією Китайської Народної Республіки про сприяння груповим поїздкам китайських туристів до України справляє позитивний вплив не лише на сферу організації подорожувати, але й на інші види економічної діяльності, що задіяні у виробництві туристичних послуг. На українському ринку туристичних послуг спостерігається збільшення кількості туристичних продуктів, що передбачають відвідування Китайської Народної Республіки. В процесі міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки у сфері туризму, курортів та готельного господарства слід приділити увагу активізації розвитку взаємних поїздок громадян у так званих «тематичних сегментах». Йдеться, зокрема, про діловий туризм, освітній туризм, шопінг-туризм тощо. Перспективним напрямом міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є моніторинг та вивчення досвіду іншої сторони щодо стимулювання розвитку туризму, а також імплементація цього досвіду відповідно до норм міжнародного права та національного законодавства. Виділено кілька об'єктивних проблем, що гальмують повноцінну реалізацію потенціалу міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства.

Галузь застосування результатів. Результати проведеного дослідження можуть бути використані під час проведення міждержавних та міжурядових переговорів між представниками Китайської Народної Республіки та України з питань розширення співробітництва у сфері туризму, курортів та готельного господарства, а також під час формування державної політики стимулювання розвитку туристичної інфраструктури України (з урахуванням кращого світового досвіду).

Висновки: 1. Доцільно створити механізм моніторингу міжнародного співробітництва Китайського Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства. 2. Слід ухвалити управлінське рішення про створення у КНР української торгово-економічної місії, одним із завдань якої є здійснення некомерційного маркетингу українських туристичних об'єктів серед китайської аудиторії. 3. Органи влади України (в першу чергу МЗС та Мінекономрозвитку) мають вивчити та запропонувати конкретні прагматичні рішення, спрямовані на приєднання української сторони до ініційованого КНР проекту «Один пояс - Один шлях», у тому в числі в частині залучення можливостей китайських партнерів (у першу чергу інвестицій та технологій) до створення нових та модернізації наявних об'єктів туристичної, курортної та готельної інфраструктури. 4. Доцільно проведення Саміту (конференції) з питань співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у сфері туризму, курортів та готельного господарства, у тому числі з виставкою

перспективних інвестиційних проектів. 5. Корисним буде подальше розширення співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у науковій та освітній сферах. 6. У порядок денний роботи підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом КНР слід включити актуальні питання міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства. 7. Важливим напрямом активізації взаємних туристичних потоків є усунення візових обмежень. 8. Одним із напрямів активізації міжнародного співробітництва КНР та України є розвиток тематичних (спеціальних) видів туризму, у першу чергу освітнього туризму.

Ключові слова: туризм, курорти, готельне господарство, КНР, Україна, міжнародне економічне співробітництво.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЫЧАГИ АКТИВИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА КИТАЙСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И УКРАИНЫ В СФЕРЕ ТУРИЗМА, КУРОРТОВ И ОТЕЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА

**Захарин С. В.
Ли Инин
Смирнов Е. В.**

Актуальность темы исследования. Потенциал международного сотрудничества между Китайской Народной Республикой и Украиной в сферах туризма, курортов и гостиничного хозяйства используется недостаточно. В частности, по оценке экспертов, объемы взаимных туристических посещений, несмотря на их положительную динамику, довольно незначительными. Следовательно, исследования организационно-экономических механизмов стимулирования сотрудничества китайской Народной Республики и Украины в сфере туризма и курортов представляет значительный научный и прикладной интерес.

Постановка проблемы. Потенциальные потребители туристических услуг обеих стран отмечают слабую осведомленность о туристических продуктах и возможности путешествий в страны-партнера. Сказываются визовые ограничения, является объективным фактором, сдерживающим международный туризм. Украина недостаточно эффективно использует потенциал сотрудничества в части использования опыта КНР в сфере развития и модернизации туристической инфраструктуры.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблемы украинского-китайского сотрудничества по различным направлениям, в том числе в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства, исследуют украинские ученые А.Антонишин, Гончарук, В.Поворожник, В.Перебийнис, Е. Ярошенко, а также иностранные ученые М. Качмарски, И.Ли, Л. Зуокуи и другие.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Проблемы активизации международного сотрудничества между КНР и Украиной в сферах туризма, курортов и гостиничного хозяйства должны быть осмыслены из новейших позиций, учитывая современные вызовы глобального развития и сложную политическую и экономическую ситуацию в Украине.

Постановка задачи, цели исследования. Целью (ключевой задачей) данного исследования является разработка концептуальных предложений, направленных на совершенствование имеющихся и создание новых механизмов и рычагов активизации сотрудничества китайской Народной Республики и Украины в сфере туризма и курортов.

Метод или методология проведения исследования. При выполнении исследования использовались общенаучные (анализ и синтез, индукция и дедукция, аналитическое группировки и т.д.) и специальные (абстрагирование, экономические сопоставления, статистические и т.д.) методы и приемы познания экономических явлений и процессов.

Изложение основного материала (результаты работы). Основным направлением организации международного сотрудничества КНР и Украины в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства является нормативно-правовая регламентация соответствующих форм и инструментов сотрудничества. Украина в одностороннем порядке приняла решение о существенном облегчении визовых ограничений для граждан КНР. В течение 2013-2017 гг. (Исключая 2014) количество китайских граждан, въехавших в Украину, увеличивались. В 2015, 2016 и 2017 увеличивались не только количество китайских граждан, въехавших в Украину, но также объемы прироста. Меморандум о взаимопонимании между Государственным агентством Украины по туризму и курортам и Национальной туристической администрацией Китайской Народной Республики о содействии групповым поездкам китайских туристов в Украину оказывает положительное влияние не только на сферу организации подорожувать, но и на другие виды экономической деятельности, которые задействованы в производстве туристических услуг. На украинском рынке туристических услуг наблюдается увеличение количества туристических продуктов, предусматривающие посещение Китайской Народной Республики. В процессе международного сотрудничества Китайской Народной Республики в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства следует уделить внимание активизации развития взаимных поездок граждан в так называемых «тематических сегментах». Речь идет о деловой туризм, образовательный туризм, шопинг-туризм и тому подобное. Перспективным

направлением международного сотрудничества КНР и Украины в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства является мониторинг и изучение опыта другой стороны по стимулированию развития туризма, а также имплементация этого опыта в соответствии с нормами международного права и национального законодательства. Выделено несколько объективных проблем, тормозящих полноценную реализацию потенциала международного сотрудничества КНР и Украины в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства.

Область применения результатов. Результаты проведенного исследования могут быть использованы при проведении межгосударственных и межправительственных переговоров между представителями Китайской Народной Республики и Украины по вопросам расширения сотрудничества в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства, а также при формировании государственной политики стимулирования развития туристической инфраструктуры Украины (с учетом лучшего мирового опыта).

Выводы: 1. Целесообразно создать механизм мониторинга международного сотрудничества Китайской Народной Республики и Украины в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства. 2. Следует принять управленческое решение о создании в КНР украинской торгово-экономической миссии, одной из задач которой является осуществление некоммерческого маркетинга украинских туристических объектов среди китайской аудитории. 3. Органы власти Украины (в первую очередь МИД и Минэкономразвития) должны изучить и предложить конкретные прагматические решения, направленные на присоединение украинской стороны к инициированного КНР проекта «Один пояс - один путь», в том числе в части привлечения возможностей китайских партнеров (в первую очередь инвестиций и технологий) для создания новых и модернизации существующих объектов туристической, курортной и гостиничной инфраструктуры. 4. Целесообразно проведение Саммита (конференции) по вопросам сотрудничества между Китайской Народной Республикой и Украиной в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства, в том числе с выставкой перспективных инвестиционных проектов. 5. Полезным будет дальнейшее расширение сотрудничества между Китайской Народной Республикой и Украиной в научной и образовательной сферах. 6. В повестку дня работы подкомиссии по вопросам торгово-экономического сотрудничества Комиссии по сотрудничеству между Правительством Украины и Правительством КНР следует включить актуальные вопросы международного сотрудничества Китайской Народной Республики и Украины в сфере туризма, курортов и гостиничного хозяйства. 7. Важным направлением активизации взаимных туристических потоков является устранение визовых ограничений. 8. Одним из направлений активизации международного сотрудничества КНР и Украины является развитие тематических (специальных) видов туризма, в первую очередь образовательного туризма.

Ключевые слова: туризм, курорты, гостиничное хозяйство, КНР, Украины, международное экономическое сотрудничество.

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC LEVERS TO ACTIVATE THE COOPERATION OF THE CHINESE PEOPLE'S REPUBLIC AND UKRAINE IN SPHERE OF TOURISM, RESORTS AND HOTEL ECONOMY

Zakharin S. V.
Li Yining
Smirnov E. V.

Relevance of research topic. The potential of international cooperation between the People's Republic of China and Ukraine in the areas of tourism, resorts and hotel industry is underutilized. In particular, according to experts, the volume of reciprocal tourist visits, despite their positive dynamics, is rather insignificant. Consequently, the study of organizational and economic incentive mechanisms for the promotion of the Chinese People's Republic and Ukraine in the field of tourism and resorts is of considerable scientific and applied interest.

Formulation of the problem. Potential consumers of tourism services in both countries note poor awareness of tourism products and the possibility of traveling to the partner countries. Visa restrictions affect, is an objective factor constraining international tourism. Ukraine is not effectively using the potential of cooperation in the use of the experience of China in the development and modernization of tourism infrastructure.

Analysis of recent research and publications. The problems of Ukrainian-Chinese cooperation in various areas, including in the field of tourism, resorts and hotel industry, are investigated by Ukrainian scientists A. Antonishnin, Goncharuk, V. Porovoznik, V. Perebinyis, E. Yaroshenko, as well as foreign scientists M. Kachmarsky, I.Li, L. Zuokui and others.

Selection of unexplored parts of the general problem. The problems of enhancing international cooperation between the PRC and Ukraine in the areas of tourism, resorts and hotel industry should be understood from the latest positions, taking into account the contemporary challenges of global development and the difficult political and economic situation in Ukraine.

Setting the task, the purpose of the study. The purpose (key task) of this study is to develop conceptual proposals aimed at improving the existing and creating new mechanisms and levers for activating the development of tourism and resorts in the Chinese People's Republic and Ukraine.

Method or methodology for conducting research. In carrying out the study, general scientific (analysis and synthesis, induction and deduction, analytical groups, etc.) and special (abstraction, economic comparisons, statistical, etc.) methods and techniques of knowledge of economic phenomena and processes were used.

Presentation of the main material (results of work). The main direction of the organization of international cooperation of China and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry is the legal regulation of the relevant forms and tools of cooperation. Ukraine unilaterally made a decision on a substantial easing of visa restrictions for citizens of the PRC. During 2013-2017 (Excluding 2014) the number of Chinese citizens who entered Ukraine increased. In 2015, 2016 and 2017, not only the number of Chinese citizens who entered Ukraine, but also the volume of growth increased. The Memorandum of Understanding between the State Agency of Ukraine for Tourism and Resorts and the National Tourist Administration of the People's Republic of China on promoting group trips of Chinese tourists to Ukraine has a positive impact not only on the organization of increasing prices, but also on other economic activities that are involved in the production of tourist services. In the Ukrainian market of tourist services, an increase in the number of tourist products, involving visits to the People's Republic of China, is observed. In the process of international cooperation of the People's Republic of China in the field of tourism, resorts and hotel industry, attention should be paid to enhancing the development of mutual trips of citizens in the so-called «thematic segments». We are talking about business tourism, educational tourism, shopping tourism and the like. A promising area of international cooperation between the PRC and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry is monitoring and studying the experience of the other party in promoting tourism development, as well as implementing this experience in accordance with international law and national legislation. Several objective problems that hinder the full realization of the potential of international international cooperation of China and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry are highlighted.

The field of application results. The results of the study can be used in intergovernmental and intergovernmental negotiations between representatives of the People's Republic of China and Ukraine on expanding cooperation in tourism, resorts and the hotel industry, as well as in shaping state policy to stimulate the development of tourism infrastructure in Ukraine (taking into account the best world experience).

Conclusions according to the article: 1. It is advisable to create a mechanism for monitoring the international cooperation of the People's Republic of China and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry. 2. A managerial decision should be taken on the creation in the PRC of a Ukrainian trade and economic mission, one of whose tasks is to carry out non-commercial marketing of Ukrainian tourist facilities among Chinese audiences. 3. The authorities of Ukraine (first of all, the Foreign Ministry and the Ministry of Economic Development) should study and propose specific pragmatic solutions aimed at joining the Ukrainian side to the One Belt - One Way project initiated by the PRC, including in terms of attracting the capabilities of Chinese partners (first of all investments and technologies) for the creation of new and modernization of existing objects of tourism, resort and hotel infrastructure. 4. It is advisable to hold a Summit (conference) on cooperation between the People's Republic of China and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry, including with an exhibition of promising investment projects. 5. Further expansion of cooperation between the People's Republic of China and Ukraine in the scientific and educational fields will be useful. 6. The agenda of the work of the subcommittee on trade and economic cooperation of the Commission on Cooperation between the Government of Ukraine and the Government of the PRC should include topical issues of international cooperation of the People's Republic of China and Ukraine in the field of tourism, resorts and hotel industry. 7. An important direction of enhancing mutual tourist flows is the elimination of visa restrictions. 8. One of the directions of the intensification of international cooperation between China and Ukraine is the development of thematic (special) types of tourism, primarily educational tourism.

Key words: tourism, resorts, hotel industry, China, Ukraine, international economic cooperation.

JEL Classification: L83, M16, N15, N45.

Актуальність теми дослідження. Між Китайською Народною Республікою та Україною задекларовано відносини стратегічного партнерства. КНР визнав Україну як суверенну державу 27 грудня 1991 року, а вже через тиждень, 4 січня 1992 року, між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини [6]. Китай незмінно підтримує суверенітет і територіальну цілісність України, а Україна неухильно залишається відданою політиці «одного Китаю» [13, с.4]. Вказане створює сприятливе підґрунтя для міжнародного співробітництва між двома країнами у різних сферах, у тому числі у сфері туризму, курортів та готельного господарства. Зокрема, на туристичному ринку України представлено багато туристичних продуктів із можливістю відвідати різні курорти та міста КНР. В той же час Україна (в особі різних органів державної влади та управління) намагається активізувати туристичні прибуття із КНР.

Однак, потенціал міжнародного співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства використовується недостатньо. Зокрема, за оцінкою експертів, обсяги взаємних туристичних відвідувань, не дивлячись на їхню позитивну динаміку, є доволі незначними.

Оскільки підприємства сфери туризму, курортів та готельного господарства функціонують у конкурентному ринковому середовищі, стимулювання міжнародного співробітництва у зазначеній сфері слід здійснювати в першу чергу за допомогою організаційних та економічних важелів.

Відтак, дослідження організаційно-економічних механізмів стимулювання співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму і курортів представляє значний науковий та прикладний інтерес.

Постановка проблеми. Потенційні споживачі туристичних послуг обох країн відзначають слабку поінформованість про туристичні продукти та можливості подорожувань до країни-партнера. Даються взнаки візові обмеження, які є об'єктивним фактором, що стримує міжнародний туризм. Окрім того, Україна недостатньо ефективно використовує потенціал співробітництва в частині використання досвіду Китайської Народної Республіки у сфері розбудови та модернізації туристичної інфраструктури. Вирішення зазначених проблем сприятиме активізації співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму і курортів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми українсько-китайського співробітництва за різними напрямками, у тому числі у сфері туризму, курортів та готельного господарства, досліджують українські науковці А. Антонішнін [14], А. Гончарук [2], В. Поворозник, В. Перебийніс [8], Є. Ярошенко [13], а також іноземні науковці М. Качмарські [15], І. Лі [5, 14, 16], Л. Зуокуї [17] та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Згідно нашої позиції, проблеми активізації міжнародного співробітництва між КНР та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства мають бути осмислені з новітніх позицій, зважаючи на сучасні виклики глобального розвитку та складну політичну і економічну ситуацію в Україні.

Гіпотезою дослідження є твердження, що міжнародне співробітництво між КНР та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства має потенціал до активізації. Про обґрунтованість цієї гіпотези свідчать, зокрема, доволі незначні обсяги взаємних туристичних відвідувань (вказані обсяги можуть бути значимо збільшені). Україна, окрім того, потребує модернізації туристичної, курортної та готельної інфраструктури, і це завдання на взаємовигідних засадах може бути виконане із залученням китайських партнерів (у тому числі інвесторів, технологів, проектних та будівельних організацій).

Невирішеною проблемою міжнародного співробітництва між КНР та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства залишається усунення візових бар'єрів, про що неодноразово повідомлялося у періодиці.

Постановка завдання, мети дослідження. Метою (ключовим завданням) даного дослідження є розробка концептуальних пропозицій, спрямованих на удосконалення наявних та створення новітніх механізмів та важелів активізації співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму і курортів.

Вказані пропозиції мають бути спрямовані на усунення перешкод (проблем) міжнародного співробітництва між КНР та Україною у сферах туризму, курортів та готельного господарства з урахуванням національних інтересів обох країн.

Метод або методологія проведення дослідження. При виконанні дослідження використовувалися загальнонаукові (аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналітичне групування тощо) та спеціальні (абстрагування, економічні зіставлення, статистичні тощо) методи та прийоми пізнання економічних явищ і процесів. Інформаційною базою дослідження слугували наявна наукова та методична література з питань міжнародного економічного співробітництва КНР та України, у тому числі у сфері туризму і курортів, а також статистичні дані, що узагальнюються міжнародними організаціями та Держстатом України.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Високі повноважені представники Китайської Народної Республіки та України на політичному рівні заявили про наявність взаємної зацікавленості у розширенні нових форм міждержавного співробітництва. Зокрема, таке розширення може здійснюватися в рамках реалізації глобального проекту «Один пояс – Один шлях», ідеологом якого є китайська сторона. Як відомо, 7 вересня 2013 р. Голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін, виступаючи в Казахстані, оголосив про ініціативи створення «Економічного поясу Великого Шовкового Шляху» і «Морського Шовкового шляху XXI століття» як нових форм поглибленого економічного, гуманітарного і науково-технічного співробітництва Китаю, держав Центральної Азії та Європи [2, с.28]. У зв'язку з цим Сі Цзіньпін закликав застосовувати на просторі Євразії нові моделі співпраці та зосередив увагу на ключових завданнях, серед яких – активізація розвитку єдиної інфраструктурної мережі, посилення ролі «економічної дипломатії», зростання туристичних потоків, розширення культурної взаємодії [5, с.91]. Згодом ініціатива отримала назву «Один пояс - Один шлях» (кит. 一帶 一路).

Президент України та глава Уряду України неодноразово заявляли про підтримку ініціативи «Один пояс – Один шлях». Україна в особі Міністерства економічного розвитку і торгівлі заявила про наявність у України інтересу до повноцінної участі в проекті «Один пояс - Один шлях», у тому числі шляхом гармонізації нормативно-правової бази та реалізації крупних інфраструктурних проектів [8, с.12].

Відтак, і Китайська Народна Республіка та Україна на політичному рівні заявили про наявність взаємної зацікавленості у розширенні міждержавного співробітництва. Слід звернути увагу, що зусилля китайської сторони спрямовані також на активізацію розвитку сфери туризму, курортів та готельного господарства, оскільки це відповідає завданням, які вирішуються через виконання ініціативи «Один пояс – Один шлях».

Основним напрямом організації міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є нормативно-правова регламентація відповідних форм та інструментів співробітництва. За повідомленням Міністерства закордонних справ України, нині договірно-правова база двосторонніх відносин налічує понад 300 документів, у тому числі майже 200 документів основного списку (угоди і договори) [4]. Більшість документів регулюють різні питання економічного та гуманітарного співробітництва. Одним із перших міжнародно-правових документів, укладених Китайською Народною

Республікою та Україною, стала Угода між Урядом України і Урядом Китайської Народної Республіки про взаємні поїздки громадян (Угоду підписано 31 жовтня 1992 р., набула чинності 02 березня 1993 р.), якою врегульовано окремі питання щодо поїздок громадян однієї країни до іншої, а також деякі особливості оформлення віз [11]. 05 грудня 2013 р. було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством України з туризму та курортів та Національною туристичною адміністрацією Китайської Народної Республіки про сприяння груповим поїздкам китайських туристів до України [7] (надалі – Меморандум).

Згідно положень Меморандуму, китайська Сторона призначатиме туристичні агентства у Китаї, які уповноважені Національною туристичною адміністрацією КНР (КНТА) займатися поїздками китайських туристів за кордон, організовувати групові закордонні туристичні поїздки китайських туристів в Україну. Українська Сторона для організації групових туристичних поїздок китайських туристів до України, відповідно до законодавства України, призначатиме або рекомендуватиме туристичні агентства, які надають послуги з організації в'їзного туризму та зацікавлені в організації групових поїздок китайських туристів (далі - «українські приймаючі туроператори») [7].

Положення Меморандуму спрямовані на захист прав та інтересів китайських туристів, що перебувають на території України у складі організованих туристичних груп. Китайська сторона взяла на себе певний обсяг обов'язків щодо сприяння розвитку виїзного туризму до України лише щодо тих туристів (споживачів туристичних послуг), що скористалися послугами уповноважених китайських туроператорів або турагентств (які, в свою чергу, мають відповідати певним критеріям, встановленим Національною туристичною адміністрацією Китайської Народної Республіки).

В свою чергу, Україна в односторонньому порядку ухвалила рішення про суттєве полегшення візових обмежень для громадян КНР. Зокрема, було значно спрощено процедуру отримання віз громадянам КНР, які здійснюють індивідуальні туристичні подорожі, або знаходяться на території України транзитом.

В Китаї, у столиці – місті Пекін, працює Посольство України у Китайській Народній Республіці, а у двох містах – Шанхаї та Гуанчжоу – працюють Генеральні консульства України [8]. До цих установ можуть звертатися китайські громадяни, які бажають здійснити індивідуальні поїздки до України.

В Пекіні, Шанхаї та Гуанчжоу працюють акредитовані українські Візові центри, які надають китайським громадянам послуги з прийому та оформлення заяв про видачу візи для в'їзду в Україну [1]. Заявники мають змогу подати документи для оформлення українських віз у зручному для них форматі та, за бажанням, отримати низку додаткових послуг (виготовлення фотокарток, переклад та копіювання документів, оформлення полісів медичного страхування, кур'єрські послуги, СМС-інформування, обслуговування у залах підвищеного комфорту) [12].

Слід звернути увагу, що позитивний ефект від реалізації Меморандуму зможуть відчути не лише китайські туристи, що подорожують у складі організованих груп, але також і індивідуальні туристи (зокрема, в частині встановлення додаткових гарантій та механізмів безпеки китайських туристів, а також спрощення порядку оплати товарів та послуг із використанням міжнародних платіжних карт, емітованих у КНР).

За нашою оцінкою, в цілому вжиті заходи, у тому числі в частині реалізації положень вказаного Меморандуму, справляє позитивний вплив на динаміку туристичних поїздок китайських громадян до України, що підтверджується даними таблиці 1.

Таблиця 1. Динаміка в'їзду громадян КНР до України

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
В'їзд громадян КНР до України, осіб	18128	11308	12966	19599	29 561
Зміна за рік, осіб	1590	-6820	1658	6633	9962

Джерело: Держстат (на основі даних Держприкордонслужби) [10], розраховано авторами.

Згідно представлених даних, протягом 2013-2017 рр. (за виключенням 2014 р.) кількість китайських громадян, які в'їхали в Україну, збільшувалися. Зменшення у 2014 р. кількості китайських громадян, які в'їхали в Україну, пояснюється вочевидь їхнім побоюваннями у зв'язку із початком збройного конфлікту на сході України та загальним ускладненням безпекової ситуації. Показово, що у 2015, 2016 та 2017 рр. збільшувалися не лише кількість китайських громадян, які в'їхали в Україну, але й також обсяги приросту (у 2015 р. – на 1658 осіб, у 2016 р. – на 6633 особи, у 2017 р. – на 9962 особи). Вочевидь, ця позитивна динаміка пояснюється сумлінною реалізацією сторонами низки заходів, у тому числі в рамках виконання положень вказаного Меморандуму.

Збільшення кількості китайських громадян, що в'їхали в Україну, створює додатковий платоспроможний попит на українському ринку готельних послуг [14, с.88], серед споживачів курортних послуг є громадяни КНР.

В той же час на українському ринку туристичних послуг спостерігається збільшення кількості туристичних продуктів, що передбачають відвідування Китайської Народної Республіки. Зокрема, згідно даних експрес-моніторингу, нині понад 30 українських туроператорів надають послуги щодо туристичних поїздок громадян у складі організованих туристичних груп на регулярній основі (у наперед визначені дати). Ці туроператори також отримали акредитацію у консульському відділі Посольства Китайської Народної Республіки в Україні і мають право подавати документи українських громадян для отримання туристичної візи по спрощеній процедурі.

Найпопулярніші серед українських громадян туристичні маршрути територією Китаю пролягають через найбільші міста – Пекін, Шанхай, Гуанчжоу, а також через міста, які мають значний курортний потенціал – Сан'я, Байдахе. Також користуються популярністю окремі міста, що мають культурне значення – Харбін, Сучжоу, Нанкін, Шенжень та ін. Нещодавно було апробовано чартерну програму на острів Хайнань (маршрут за напрямом Київ – Сан'я – Київ, виконує українська авіакомпанія), який є морським курортом та має значний курортний потенціал.

Найпопулярніші серед китайських громадян туристичні маршрути територією України також пролягають через найбільші міста – Київ, Одеса, Львів, а також через міста, що мають значне культурно-історичне значення та мають зручне розташування – Чернігів, Переяслав-Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Біла Церква.

Згідно нашої позиції, в процесі міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки у сфері туризму, курортів та готельного господарства слід приділити увагу активізації розвитку взаємних поїздок громадян у так званих «тематичних сегментах». Йдеться, зокрема, про діловий туризм, освітній туризм, шопінг-туризм тощо.

Більш докладно охарактеризуємо потенціал розвитку освітнього туризму між Китайською Народною Республікою та Україною. Вказаний вид туризму між двома країнами активно розвивається як в організованому сегменті (на основі дії міжнародних та міжурядових угод), так і за індивідуальними запитами.

Освітній туризм між Китайською Народною Республікою та Україною розвивається під впливом положень міждержавних та міжурядових документів. Так, у 1998 р. підписано міжурядову Угоду між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про взаємне визнання документів про освіту і вчені звання. Приймаюча сторона, відповідно до законодавства своєї держави, забезпечує учасникам обмінів: безкоштовне навчання; безкоштовне проживання у студентському гуртожитку; виплату стипендії; медичне обслуговування (крім лікування хронічних захворювань та протезування), а Сторона, що направляє бере на себе витрати на проїзд до місця навчання і в зворотному напрямку. Студенти та аспіранти повинні володіти мовою держави приймаючої Сторони [5, с.92].

Угодою встановлено, що сторони сприятимуть встановленню і розвитку безпосереднього співробітництва між навчальними закладами обох країн, які, виходячи із взаємних інтересів, можуть укладати окремі угоди про співробітництво відповідно до положень цієї Угоди. Сторони надаватимуть можливість громадянам обох держав здобувати освіту у вищих навчальних закладах держави іншої сторони за умови повної оплати за навчання. Сторони сприятимуть участі вчених у наукових програмах, проектах, дослідженнях, міжнародних заходах, організованих в обох країнах, і обмінюватися інформацією про проведення таких заходів [16, с.53].

Вказані документи надають значні можливості громадянам КНР та України, що бажають здобути освіту у країні-партнері.

В той же час, на наш погляд, міжнародне співробітництво Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства має охоплюватися не лише проблематикою збільшення взаємного потоку туристів. Одним із перспективних напрямів вказаного співробітництва, згідно нашої оцінки, має стати залучення можливостей китайських організацій до створення та розбудови в Україні сучасної туристичної, курортної та готельної інфраструктури. При цьому слід врахувати, що в Китаї сконцентрований величезний економічний, інвестиційний та науково-технічний потенціал. Китайські інвестори активно вкладають кошти у найбільш привабливі види економічної діяльності в Україні – сільське господарство, транспорт та пошту, промисловість, торгівлю. У той же час китайські партнери висловлюють зацікавленість у реалізації низки перспективних інфраструктурних проектів, що можуть бути реалізовані за рахунок китайських інвестицій та (або) експортних кредитів з боку КНР [9]. Слід виділити проект «Повітряний експрес – організація залізничного пасажирського сполучення м. Київ – міжнародний аеропорт «Бориспіль», що передбачає будівництво залізничної магістралі та інших інфраструктурних об'єктів (вартість проекту – 372 млн. доларів США) [15, с.81]. Окрім того, китайська сторона готова продовжити роботу над проектами запуску в Україні швидкісного залізничного руху (нині швидкісні експреси у Китаї перевозять пасажирів із дільничною швидкістю до 350 км/год, а наявна мережа охоплює усі крупні міста) [17, с.103]. Китайські інвестори сформуливали кілька десятків пропозицій щодо будівництва та реконструкції об'єктів готельного господарства, про що свідчать результати міжнародних бізнес-форумів та виставок. Китайські партнери готові взяти участь у облаштуванні інфраструктури на курортах Трускавець, Моршин та одеського регіону [5, с.94].

Іншим перспективним напрямом міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є моніторинг та вивчення досвіду іншої сторони щодо стимулювання розвитку туризму, а також імплементація цього досвіду відповідно до норм міжнародного права та національного законодавства. В цьому контексті, на наш погляд, доцільно вивчити досвід Китайської Народної Республіки у застосуванні новітніх форм та методів залучення іноземних туристів до поїздок у нові туристичні дестинації. Для Китайської Народної Республіки ця робота актуальна через перебалансування «традиційних» туристичних дестинацій (і як наслідок – необхідність їхнього «розвантаження» шляхом корегування туристичних потоків), необхідність створення нової та модернізації існуючої інфраструктури, а також об'єктивну доцільність підтримки збалансованого та рівномірного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Для України ця робота актуальна через наявність великої кількості незадіяних або слабозадіяних об'єктів туристичного показу, необхідність залучення додаткових надходжень до місцевих бюджетів, створення потенціалу для модернізації готельної інфраструктури у малих містах.

На основі проведеного аналізу можемо виділити кілька об'єктивних проблем, що гальмують повноцінну реалізацію потенціалу міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства. Серед найбільш відчутними проблемами слід виділити відсутність міжнародного механізму взаємодії уповноважених органів обох держав. Нині основними інструментами міжнародної взаємодії Китайської Народної Республіки та України у різних сферах двостороннього порядку денного є традиційні дипломатичні контакти по лінії Міністерств закордонних справ, а також робота Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом КНР. У структурі згаданої комісії створено низку підкомісій, у тому числі з питань торговельно-економічного співробітництва, з питань науково-технічного співробітництва, з питань співпраці у космічній галузі, з питань співпраці в галузі освіти, з питань співробітництва у сфері культури. Як видно з поданого переліку, окремої підкомісії з питань розвитку співробітництва у сфері туризму не створено. Вказане об'єктивно не сприяє розвитку міжнародного співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у сфері туризму, курортів та готельного господарства.

Оскільки туризм є особливим видом економічної діяльності, проблематика активізації співробітництва у туристичній сфері може обговорюватися та вирішуватися в межах роботи підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Натомість порядок денний роботи згаданої комісії засвідчує, що на засіданнях вказаної підкомісії питання розвитку співробітництва у сфері туризму, курортів та готельного господарства майже не обговорюються.

Значною проблемою активізації міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є наявність візових бар'єрів. Зокрема, нині вартість оформлення китайської візи для українських громадян становить 1800 грн., що значно перевищує вартість віз інших країн. Окрім того, суттєво обмежено можливість оформлення так званих «мультивіз», які дають право багаторазового відвідування країни. Окрім того, за відгукми українських туристів, підвищити зручність оформлення китайських віз можливо через встановлення механізму попереднього запису на відвідування Консульської установи КНР у наперед визначений час (нині відвідування Консульської установи КНР відбувається у режимі «живої черги», через що заявники змушені витратити кілька годин на подачу документів та стільки ж часу – на їхнє отримання).

Відчутною проблемою активізації міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства є відсутність взаємовигідного механізму залучення та супроводження китайських інвестицій до реалізації проектів розбудови наявної та модернізації існуючої туристичної інфраструктури відповідно до визнаних світових стандартів.

Висновки, пропозиції, рекомендації. Результати проведеного дослідження можуть бути використані під час проведення міждержавних та міжурядових переговорів між представниками Китайської Народної Республіки та України з питань розширення співробітництва у сфері туризму, курортів та готельного господарства, а також під час формування державної політики стимулювання розвитку туристичної інфраструктури України (з урахуванням кращого світового досвіду).

Проведене дослідження дало змогу сформулювати низку науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, спрямованих на активізацію міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства.

1. Доцільно створити механізм моніторингу міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства. Такий механізм на рівні експертів може бути створений в стислі терміни в рамках роботи Підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Також доцільний моніторинг діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що займаються організацією туристичних поїздок громадян (туроператорів, турагентів, кур'єрів) в частині надання повної та достовірної інформації про правила перебування та туристичні об'єкти іншої країни.

2. Слід ухвалити управлінське рішення про створення у КНР української торгово-економічної місії, одним із завдань якої є здійснення некомерційного маркетингу українських туристичних об'єктів серед китайської аудиторії, інформування китайських громадян - потенційних туристів – про туристичні можливості України, надання практичної допомоги китайським туроператорам у налагодженні співробітництва з українськими туроператорами.

3. Органи влади України (в першу чергу МЗС та Мінекономрозвитку) мають вивчити та запропонувати конкретні прагматичні рішення, спрямовані на приєднання української сторони до ініційованого КНР проекту «Один пояс - Один шлях», у тому числі в частині залучення можливостей китайських партнерів (у першу чергу інвестицій та технологій) до створення нових та модернізації наявних об'єктів туристичної, курортної та готельної інфраструктури.

4. Китайські інвестори, що і не дивно, активніше вкладають кошти у високорентабельні галузі. Причому інтерес до співробітництва проявляється навіть в умовах високого ризику. Відтак, корисним буде проведення Саміту (конференції) з питань співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у сфері туризму, курортів та готельного господарства, у тому числі з виставкою перспективних інвестиційних проектів. Такий захід доцільно проводити у два раунди (по одному раунду у кожній із країн). У випадку успіху згаданий Саміт слід проводити щорічно.

5. Корисним буде подальше розширення співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною у науковій та освітній сферах, у тому числі за програмами академічних обмінів. Вказане сприятиме розвитку наукового та освітнього туризму між двома країнами.

6. У порядок денний роботи підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва Комісії зі співробітництва між Урядом України та Урядом КНР слід включити актуальні питання міжнародного співробітництва Китайської Народної Республіки та України у сфері туризму, курортів та готельного господарства. Вказані питання слід обговорювати з урахуванням загального політичного діалогу між двома країнами, а також на основі принципового рішення України щодо участі у ініціативі «Один пояс – Один шлях». Слід врахувати, що реалізація спільних проектів у сфері туризму, курортів та готельного господарства повністю відповідає завданням, сформульованим у ініціативі «Один пояс – Один шлях». Окрім того, реалізація цих проектів створить належне середовище, що уможливить...

7. Важливим напрямом активізації взаємних туристичних потоків є усунення візових обмежень. Доцільно запропонувати китайській стороні розглянути можливість відкриття Візових центрів КНР у найбільших містах України, а також запровадити спрощені інструменти оформлення віз для здійснення короткострокових туристичних поїздок. Окрім того, сторонам слід обговорити питання про зниження вартості послуг консульських установ.

8. Одним із напрямів активізації міжнародного співробітництва КНР та України є розвиток тематичних (спеціальних) видів туризму, у першу чергу освітнього туризму. Слід популяризувати можливості вищих навчальних закладів обох країн на засадах взаємовигідного партнерства, стимулювати укладення договорів (меморандумів) між вищими навчальними закладами обох країн про співробітництво в освітніх сферах, надати підтримку програмам академічних обмінів. Доцільно запровадити інструменти спрощеного доступу вищих навчальних закладів до виставкових заходів іншої сторони.

Перспективним напрямом подальших розвідок у цьому напрямку є виявлення на ринках туристичних послуг обох країн, у першу чергу із застосуванням методів маркетингового аналізу, «ринкових ніш», в яких можуть бути розроблені та реалізовані економічно доцільні туристичні продукти.

Список використаних джерел

1. Відкриття Візових центрів України у Китаї. Офіційний сайт Посольства України в Китайській Народній Республіці. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/embassy-news/62358-vidkrittya-vizovogo-centra-ukrajini-u-kitaji>
2. Гончарук А., Кошовий С. Шовковий шлях: від концепції до практичних кроків (формат взаємодії 16+1). Стратегічна панорама. 2016. №1. С. 26-35.
3. Добровільна реєстрація українських громадян при подорожах за кордон. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/63206-dobrovilna-rejestracija-ukrajinsykih-gromadyan-pri-podorozhah-za-kordon>
4. Договірно-правова база між Україною та Китаєм. URL: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/legal-acts>.
5. Захарин С. В., Ли И., Билорыбкина Т. В. Векторы и механизмы китайско-украинского сотрудничества в контексте реализации инициативы «Один пояс – Один путь». Modern Science. 2017. № 9. С. 89-99.
6. Країни Азії та Океанії. Відносини з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Китайська Народна Республіка. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/asia-and-oceania>
7. Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством України з туризму та курортів та Національною туристичною адміністрацією Китайської Народної Республіки про сприяння груповим поїздам китайських туристів до України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_104
8. Поворозник В., Перебийніс В. Проект «Один пояс – один шлях»: можливості для України. Київ : МЦПД, 2015. 31 с.
9. Торгово-економічне співробітництво з Китаєм – один з пріоритетів для України сьогодні. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=afa2e521-ee22-45c6-8802-da0e91224632&title=NataliiaMikolska-TorgovoekonomichneSpivrobitnitstvoZKitamOdinZPrioritetivDliaUkrainiSogodni>.
10. Туризм. Офіційний сайт Державної служби статистики України України URL: <http://ukrstat.gov.ua>
11. Угода між Урядом України і Урядом Китайської Народної Республіки про взаємні поїздки громадян. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_052
12. Щодо відкриття Українського Візового Центру в Шанхаї. Офіційний сайт Консульства України в Шанхаї. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/62335-shhodo-vidkrittya-ukrajinsykovogo-vizovogo-centru-v-shankhaji>
13. Ярошенко Є. Місце України в глобальних стратегіях Китаю. Київ : МЦПД, 2015. 44 с.
14. Antonishin A. P., Li I., Zakharin S. V. Metody a technologie pro stimulaci rozvoje cestovniho ruchu ve velkém prŭmyslovém městě (na příkladu Tianjin, Čína). Modern Science. 2017. № 7. P. 87-91.
15. Kaszmarek M. The New Silk Road: a versatile instrument in China's policy. OSW Centre for Eastern Studies, 2015. Number 161. 89 p.
16. Li Y., Smyrnov I., Zakharin S. Opportunities of Sino-Ukrainian investment cooperation in the context of the implementation of initiative «Economic Belt of the Great Silk Road». Wsepolpraca Europejska. 2017. № 10. P.45-55.
17. Zuokui L. Central and Eastern Europe in Building the Silk Road Economic Belt. Working Paper Series on European Studies Institute of European Studies Chinese Academy of Social Sciences. 2014. Vol. 8. No. 3. 130 p.

References

1. Vidkryttia Vizovykh tsestriv Ukrainy u Kytai [Opening of Visa Centers of Ukraine in China]. Ofitsiyni sait Posolstva Ukrainy v Kytaiskii Narodnii Respublitsi. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/embassy-news/62358-vidkryttia-vizovogo-centra-ukrajini-u-kitaji>
2. Honcharuk, A. & Koshovyi, S. (2016). Shovkovyi shliakh: vid kontseptsii do praktychnykh krokiv (format vzaiemodii 16+1) [Silk path: from conception to practical steps (interaction format 16 + 1)]. *Stratehichna panorama*, 1. 26-35.
3. Dobrovilna reiestratsiia ukrainskykh hromadian pry podorozhakh za kordon [Voluntary registration of Ukrainian citizens when traveling abroad]. Ofitsiyni sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/63206-dobrovilna-reiestracija-ukrajinskykh-gromadyan-pri-podorozhah-za-kordon>
4. Dohovirno-pravova baza mizh Ukrainoiu ta Kytaiem [The contractual framework between Ukraine and China]. URL: <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/legal-acts>.
5. Zakharyn, S. V., Li, Y. & Bylorybkyna, T. V. (2017). Vektory y mekhanyzmy kytaisko-ukraynskoho sotrudnychestva v kontekste realizatsiy ynytsyatyvy «Odyn poias – Odyn put» [Vectors and mechanisms of Sino-Ukrainian cooperation in the context of the implementation of the initiative One Belt - One Way «]. *Modern Science*, 9. 89-99.
6. Krainy Azii ta Okeanii. Vidnosyny z krainamy Aziisko-Tykhookeanskoho rehionu. Kytaiska Narodna Respublika [Countries in Asia and Oceania. Relations with the countries of the Asia-Pacific region. Chinese People's Republic]. Ofitsiyni sait Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/asia-and-oceania>
7. Memorandum pro vzaiemorozuminnia mizh Derzhavnym ahentstvom Ukrainy z turyzmu ta kurortiv ta Natsionalnoi turystychnoiu administratsiieiu Kytaiskoi Narodnoi Respubliki pro spriannia hrupovym poizdkam kytaiskykh turystiv do Ukrainy [Memorandum of Understanding between the State Agency of Ukraine for Tourism and Resorts and the National Tourist Authority of the People's Republic of China on the promotion of group trips of Chinese tourists to Ukraine]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_104
8. Povoroznyk, V. & Perebyinis, V. (2015). Proekt «Odyn poias – odyn shliakh»: mozhlyvosti dlia Ukrainy [One Belt Project - One Way: Opportunities for Ukraine]. Kyiv : MTsPD, 31 s.
9. Torhovo-ekonomichne spivrobitnytstvo z Kytaiem – ody z priorytetiv dlia Ukrainy sohodni [Trade and economic cooperation with China – one of the priorities for Ukraine today]. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine – Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. URL: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=afa2e521-ee22-45c6-8802-da0e91224632&title=NataliaMikolska-TorgovoekonomichneSpivrobitnytstvoZKitamOdinZPrioritetivDliaUkrainiSogodni>.
10. Turizm [Tourism]. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy Ukrainy. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
11. Uhoda mizh Uriadom Ukrainy i Uriadom Kytaiskoi Narodnoi Respubliki pro vzaiemni poizdki hromadian [Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the People's Republic of China on reciprocal travel of citizens]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_052
12. Shchodo vidkryttia Ukrainskoho Vizovoho Tsentru v Shankhai [About the opening of the Ukrainian Visa Center in Shanghai]. Ofitsiyni sait Konsulstva Ukrainy v Shankhai. URL: <https://shanghai.mfa.gov.ua/ua/news/consular-news/62335-shchodo-vidkryttia-ukrajinskykogo-vizovogo-centru-v-shankhaji>
13. Yaroshenko, Ye. (2015). Mistse Ukrainy v hlobalnykh stratehiakh Kytau [Place of Ukraine in the Global Strategies of China]. Kyiv : MTsPD, 44 s.
14. Antonishin, A. P., Li, I. & Zakharin, S. V. (2017). Metody a technologie pro stimulaci rozvoje cestovniho ruchu ve velkém průmyslovém městě (na příkladu Tianjin, Čína). *Modern Science*, 7. 87-91.
15. Kaszmarski, M. (2015). The New Silk Road: a versatile instrument in China's policy. *OSW Centre for Eastern Studies*, Number 161. 89 p.
16. Li, Y., Smyrnov, I. & Zakharin S. (2017). Opportunities of Sino-Ukrainian investment cooperation in the context of the implementation of initiative «Economic Belt of the Great Silk Road». *Wsepolpraca Europejska*, 10. 45-55.
17. Zuokui, L. (2014). Central and Eastern Europe in Building the Silk Road Economic Belt. Working Paper Series on European Studies Institute of European Studies Chinese Academy of Social Sciences, 8. No.3. 130 p.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Захарін Сергій Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор

Тяньцзинський університет іноземних мов

МакЧанг Роуд, 117, м. Тяньцзинь, Нексі Дістрікт, 300183, КНР

e-mail: z0679330105@gmail.com

orcid.org/0000-0002-1218-6434

Researcher ID: F-0345-6773

Лі Інн, PhD, професор, директор Інституту,

Тяньцзинський університет іноземних мов

МакЧанг Роуд, 117, м. Тяньцзинь, Нексі Дістрікт, 300183, КНР

e-mail: zzz555@mail.ru

orcid.org/0000-0003-0287-7925

Researcher ID: F-1649-7512

Смірнов Євген Валерійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Проспект Перемоги, 54/1, м.Київ, 03057, м.Київ, Україна
e-mail: ndier@mail.ua
orcid.org/0000-0002-1925-3559
Researcher ID: F-0919-5238

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Захарин Сергей Владимирович, доктор экономических наук, профессор, профессор Тяньцзиньский университет иностранных языков
МакЧанг Роуд, 117, м.Тяньцзинь, Некси Дистрикт, 300183, КНР
e-mail: z0679330105@gmail.com

Ли Инин, PhD, профессор, директор Института, Тяньцзиньский университет иностранных языков
МакЧанг Роуд, 117, м.Тяньцзинь, Некси Дистрикт, 300183, КНР
e-mail: z33555@mail.ru

Смирнов Евгений Валерьевич, кандидат экономических наук, доцент кафедры Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Проспект Победы, 54/1, г.Киев, 03057, Киев, Украина
e-mail: ndier@mail.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Zakharin Sergey, Doctor of Economics, professor, professor
Tianjin University of Foreign Languages
McChang Road, 117, Tianjin, Nexi District, 300183, PRC
e-mail: z0679330105@gmail.com

Li Inin, PhD, Professor, Director of the Institute,
Tianjin University of Foreign Languages
McChang Road, 117, Tianjin, Nexi District, 300183, PRC
e-mail: z33555@mail.ru

Smirnov Yevgen, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Kyiv National Economic University named Vadym Hetman
Prospekt Peremohy, 54/1, Kiev, 03057, Kiev, Ukraine
e-mail: ndier@mail.ua

УДК 338.242.42

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-40-96-101>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

**Кучеренко С. Ю.
Леваєва Л. Ю.**

В ринкових умовах нормування праці набуває більшого значення з позицій його застосування в якості інструменту виміру, оцінки і регулювання господарської діяльності, ніж використання як інструменту примусу до праці, засобу, призначеного виключно для встановлення норм праці та їх виконання.

Стаття присвячена дослідженню особливостей організації та нормування праці в Україні. Розглянуто сутність та роль нормування праці як фактора росту конкурентоспроможності в сучасних умовах, основні положення організації нормування праці, об'єкти нормування праці на підприємствах України. Звернуто увагу на головне завдання і функції нормування праці, його вітчизняну практику і недоліки. Узагальнено фактори, які сприяють поліпшенню умов організації праці та її оплати.

В процесі роботи були застосовані такі загальнонаукові методи дослідження, як аналіз нормативних, наукових і навчально-практичних літературних джерел, абстрагування, синтез, класифікація; з емпіричних методів використовувалися спостереження і порівняння.

Висновки: Всі заходи щодо вдосконалення нормування праці можна згрупувати за наступними напрямками:

- 1) зменшення кількості працівників, які не виконують норм виробництва;
- 2) забезпечення оптимального навантаження норм праці;
- 3) зростання обсягу нормування праці на підприємстві всіх категорій працівників;
- 4) обов'язковий перегляд норм на робочих місцях, в процесі реалізації організаційно-технічних заходів.

Таким чином, нормування праці сприяє раціональному розміщенню працівників підприємства і доцільному використанню ними робочого часу, впливає на вдосконалення виробництва і організації праці. Розроблені